

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1.50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Paștile.

... Și iarăș vor sună clopotele, preaslăvind ideia divinității! Și iarăș milioane de lumini se vor aprinde, pentru gonirea întunericii lacom! Și iarăș vor răsuna glasuri, chemând pacea și buna înțelegere între seminiții!

Și iarăș vor veni Paștile!

Intre om și natură, s'a sălășluit același îndemn: mare până la divinitate; neînvinș și pururea dornic, până la lepădarea de sine!

Vor înverzi din nou, întinerite, pajistele; fruntea gânditoare a codrului se va încunună din nou; viață nouă va sorbi pământul și ca o mamă păgână își va desmierda cu zâmbetele lui, fluturii mândrii și albinele harnice. Se vor descătușa apele, oglindind pentru a nuștiucâteaoră florile țărnelor și seninătatea înstelată a nopților calde. Va zâmbi cerul din nou. Și ca un împărat bun și darnic, va presăra putere nouă, căldură aprinsă și nemăsurată lumină, soarele!

Vor fi din nou aceste Paști, — această premenire a sufletelor și a naturii, — un nou prilej de muncă, obosiților; un nou izvor de tărie și de încredere, celor îndurerăți; un nou purgatoriu, nelegiuitorilor.

Neamurile toate vor sărbători această reînviere; neamurile toate vor putea încheia ideile de mărire; neamurile toate vor avea drep-

tul să 'ceară libertate lumii și împăcare cerului!...

— Și tu neam al meu, zăvorât în încăperi nebune, împilat și biciuit de veacuri, — sărbătorivei și tu această reînviere?

— Împărtașitevei și tu din această primăvară a popoarelor, din această revărsare nouă de energie, din acest cuvânt al Dumnezeuirii, — cu înțelegerea chemării tale pe pământ?

— Descătușatevei și tu, ca murmurătoarele ape, de tiranul îngheț ce te-apasă?

— Desmeticeva din starea ta letargică, soarele cerului? Noua chemare a naturii la viață, cântecul înseninat al firei desmorțite, auzile-vei și tu, popor românesc din Ardeal?!

... Cine știe!...

Un nou gol s'a făcut în rândurile oamenilor noștri de seamă: Alecsandru de Mocsony a încetat de a mai fi.

Neamul Românesc, plânge sincer moartea spiritului mare, a omului bun și totdeauna plecat înspre fapte nobile.

Dărnicia lui din anii maturității, cum și spiritul rășboinic al tinereții sale jertfit pe altarul neamului, — vor trebui să rămână o pildă vie, generațiilor viitoare.

Un jubileu trist.

8 Aprilie 1906 — 8 Aprilie 1909.

S'au împlinit trei ani de când țara a ajuns sub stăpânirea tovarășiei coaliționiste.

Un praznic jubilar trist!

Înainte de asta cu trei ani chestiile militare, aduse în discuție de opoziția parlamentară, au dat naștere unei crize grave care trei ani de zile a fost înecat într'o mocirlă de frământări și nizuinți politice zadarnice, ca astăzi să resară într'un chip și mai înspăimântător.

Stăm iarăș în fața crizei vechi, provocate tot de o chestiune de drept public... Căderea guvernelor liberale a fost pricinuită de chestiile militare, căderea guvernului coaliționist, o pricinuește chestia băncii autonome.

În acești trei ani de domnie, guvernul coaliționist a împlinit tot ce i-s'a cerut, tot ce combătuse, înainte, cu o vehemență aproape revoluționară: a ratificat convențiile comerciale încheiate de guvernul „trădător de patrie“ cu statele străine; a votat transacțiunea economică cu Austria; a renunțat pe alți zece ani, la autonomia vamală; a ridicat cota cheltuelilor comune cu 5 milioane; a votat milioane nenumărate pentru „urgisita“ armată comună; a renunțat la toate pretențiile sale de drept public: paritate în reprezentanța diplomatică, etc. — și stăm tot acolo unde am stat înainte cu trei ani: în fața unei crize

VIEAȚA LITERARĂ.

Se mișcă rezervele. — Armonia între rezerviști. — Dl Delavrancea și cultul celor mici. — Politică și literatură. — Inimicții intime. — Visul lor.

În sfârșit pornește hora în bătaura întreagă. Atrăși de tropăitul și de chicotirile tinerilor, vin și chiaburii și bătrânii satului de se 'nșiră la joc, amintindu-și de vremile trăite. Dl Caragiale își părăsește splendida isolare din Berlin și vine să-și reia șirul cronicelor, acum sibilice din „Universul“. Dl Slavici, cu pasul mai slăbit, cu fantazia mai ostenită, dar cu gândul încheșat, se așterne pe o nouă serie de nuvele și romane în ziarul „Minerva“. Dl Gane dela Iași găsește editori. Dl Delavrancea triumfează la teatru. Și alții mai mari și mai mărunți, dintre ceice de vre-o 15 ani încoace sau nu erau de loc, sau se iveau numai sporadic în viața literară, își fac loc cu cotul în rândurile dintâi. Numai dl Pătrașcu rămâne laoparte, întunecat, jelind pe ruinele lui „Marin Gelea“. D-sa este, poate singurul rezervist, pe care trâmbița deșteptării literare de astăzi nu l-a mai putut urni din loc.

A și fost mare zgomotul din anii din urmă. Volume intrau la tipar, ca znopii într'o batoză. Reputații se clădeau și se dărâmau, între glume și scârșniri. Forțe nouă, de toate mărimile, se măsurau între ele, ciocnindu-se. Și încordarea

asta febrilă făcând valuri tot mai mari în jurul ei; revistele, ziarele, publicul și casele de editură, veniau să sprijinească mișcarea și să deschidă un credit tot mai larg muncitorilor sprinteni.

Gustul de cetire desvoltându-se, organele de răspândire a literaturii au mobilizat și rezervele. Și iată-i acum la un loc, pe cei crezuți istoviți, pe cei retrași la binemeritata lor pensioară, pe cei nemulțumiți și blazați de odinioară, — iată-i reveniți la muncă aprigă. Chemarea vremii a avut asupra lor efectul unui curent galvanizator: le-a redat subiecte, idealuri, preocupări întrerupte de atâția ani. Iar tinerii se bucură de această revenire, fără pizmă și răutate, căci, orișicum, au și tinerii meritul lor în această întorsătură: ei au netezit drumul de asperități, ei au provocat emulațiunea și ei au deschis vistieria caselor de editură.

Mărturisim însă că revenirea asta la matcă ne-a adus și destule surprize. Multe nu mai sunt așa, pe cum le știam din cetite. Scriitorii aceștia în noua lor fază, ni-se prezintă în o lumină mai străină. Unii cu totul schimbați, alții rămași în urmă, cu gusturi demodate în alegerea subiectelor. Ei reîncălzesc bucate vechi, cari nu mai sunt pentru stomacurile noastre. Recheamă și repetă figuri și glume din trecut, pentru cari noi nu mai avem înțelegere. Sunt mai gravi și mai didactici...

Dar, să nu fim grăbiți. Este, poate, o chestie de timp, până ce ne vom obicinui și simți bine împreună.

Ceeace ne-a mirat înainte de toate la acești scriitori, este armonia desăvârșită între dâșii. Am văzut-o cu ocazia apariției dramei „Apus de soare“. O operă de seamă resistă ea singură, fără apărători. Contemporanii d-lui Delavrancea au sărit însă cu toții să-i facă ovații și să atace pe cei cari, păstrând de altfel toată evlavia pentru trecutul literar al autorului, nu puteau să preamărească o lucrare destul de șubredă. Dl Caragiale, în două foiletoane apocaliptice, înaltă(?) drama asta istorică la rangul unei drame „în genul așa numitelor Mistere sacre ale Patimilor Domnului“ și găsește o deosebită calitate în „acel suprem Tatăl-nostru în limba clasică, în care eroul l-a învățat de mic copil“.

Spiritul acesta de solidaritate e desigur instructiv pentru noi și înduioșetor chiar. Cine voiește, poate găsi în această manifestare o pildă despre felul cum trebuie să se respecte între ei scriitorii aceleiaș generații.

Dar, să vedeți fatalitate. Pilda nu trebuie luată atât de grav, căci eră un timp când și ceice stau astăzi alături, sprijinindu-se, își trimiteau provocări la luptă „sans trêve ni merci“, când dl Caragiale trimitea d-lui Vlahuță vorba că „romanul Dan este cea mai mare idiotie, ce s'a scris în românește“...

grave provocată de-o nouă chestiune de drept public: *banca comună*.

O singură misiune n'a voit să îplinească această tovarășie de interese particulariste; o misiune la împlinirea căreia se îngajaseră toate partidele coalitate prin jurăminte și programe de partid: *introducerea votului universal*, — singura reformă care ar fi putut da stabilitate vieții noastre de stat frământate de vecinice crize.

Reforma electorală a fost amânată de pe zi pe zi, de pe lună pe lună, de primăvară pe toamnă, de pe toamnă pe primăvară, de pe un an pe altul și în cele din urmă, când silit de opinia publică care începe să ceară mai cu stăruință introducerea acestei reforme, ne-am trezit cu un falș condamnat de toată lumea civilizată: *votul plural*.

În acești trei ani de politică bizantină, guvernul coaliționist a pierdut mereu sprijinul și a celor ce se încrezuseră în manifestele și proclamațiile „opozității naționale“. *Majoritatea cetățenilor* a fost întotdeauna împotriva acestor șarlatani politici, iar astăzi aderenții lor se pot număra pe degete. Numai în parlament a dispus de-o majoritate covârșitoare pe care o ținea strânsă într-o singură tabără prin o politică — abominabilă — de pricopseli și căpătuieli păgubitoare pentru interesele țării. Increderea poporului nu și-a știut-o câștiga nici pentru o clipă măcar... Și astăzi se descompune și marea majoritate eterogenă... Nu dispune guvernul de-atâtea funcții grase încât să poată astupa gurile tuturor flămânzilor cari s'au adunat în jurul lui în nădejdea de-a se împărtași și ei din pradă... Și flămânzii au ținut să încerce să creeze ei funcții noi și au adus în discuție înființarea băncii naționale autonome, cu guvernator și viceguvernatori, consilii de administrație și de supraveghiere.

Și hidra crizei își ridică din nou capetele, întărite în odihna acestor trei ani în cari nu s'a făcut — și nici nu s'a încercat măcar — nimic pentru stărpirea ei.

Tovărășia coaliționistă stă astăzi izolată în noul ei conflict cu Viena...

Parlamentul Kossuthist al *Vienei* nu poate domni decât din grația Vienei și Viena nu vrea să facă concesii.

Chestia băncii nu se poate rezolvi spre mulțumirea flămânzilor. Banca de cartel tot atât de puțin se va acorda guvernului coaliționist ca și cea mai nouă formulă a unei „bănci de stat“. Guvernul vienez a pornit tratativele cu guvernul coaliționist știind dela început că orice încercare de-a modifica instituția băncii comune e zădarnică. A pornit cu toate acestea, tratativele ca să aibă timp pentru a desarmă noua opoziție maghiară. O luptă, însă, în care intri fără nădejde în izbândă, e o luptă pierdută înainte de a se fi început.

Soarta coaliției e pecetluită de pe acum. Tratativele cu guvernul austriac se vor termina cu refuzul categoric al oricărei concesii pe socoteala băncii comune — a și fost numit guvernator nou în persoana secretarului de stat al ministerului de finanțe din Ungaria, Popovics! — și guvernul nu va avea să raporteze parlamentului, când se va re-deschide după Paști, decât că și-a înaintat demisia.

Și ce va urma? O nouă criză, noi frământări, zguduirii continue și necurmate, cari nu vor înceta decât cu introducerea votului universal, căci *chestiile de drept public nu le poate rezolvi decât un parlament în care sunt reprezentați, în măsura forței lor, toate popoarele din țară și toate păturile sociale*.

Căderea coaliției nu va întrista pe nimeni. Pe noi, popoarele nemaghiare, mai puțin. Căci noauă, în afară de-o seamă de legi nedrepte, de închisori lungi și amenzi de bani nemai pomenite, ni-a hărăzit și două nume ce fac să ne clocoțiască sângele...

Cernova și Pânade!

REVISTA POLITICĂ.

Camera deputaților, după ce a votat și legea congruei — de bene gesta — și-a început vacanțele de Paști, cari vor dura până la 26 Aprilie n.

De timpul acesta de 3 săptămâni de vacanțe parlamentare guvernul vrea să profite pentru a duce la sfârșit tratativele începute cu guvernul austriac în chestia băncii comune... și până atunci se împlinesc și trei ani de domnie — și Kossuth se va putea retrage cu pensie de ministru...

Congrua — lege. Cum eră de prevăzut, Camera magnaților a votat și ea legea despre congruă fără orice modificare...

Impotriva proiectului, expunând gravaminele noastre, dintre toți arhierii noștri, membri ai Camerei magnaților, a luat cuvântul numai P. Sf. Sa Ioan Pap, episcopul Aradului...

Firește, fără rezultat.

Scotus Viator și Veridicus. Naționalitățile nemaghiare din patria noastră și-au câștigat de câțiva ani un apărător desinteresat. Un tânăr publicist englez, Sir Seton Watson, care din propriu îndemn a făcut călătorii de studii prin Ungaria și a studiat chestia naționalităților neinfluențat de nimeni, publică de-o vreme încoace remarcabile studii în cari arată nedreptățile vădite de cari avem noi parte.

S'a găsit acum un oarecare „Veridicus“, care îi răspunde publicistului englez în felul obicinuit... Într-o broșură de două coale, încearcă să dovedească că „chestia naționalităților e — geșeft!“ Și dovada?... e zdrobitoare: „Dintre 15 deputați români 13 sunt directori de bancă sau membrii în direcțiunea unei bănci, iar băncile românești dela 1890 încoace s'au sporit cu 65%, iar capitalul lor cu 81%...“

E acesta, într'adevăr, un argument la care nu poți să răspunzi... de naiv ce e.

La noi naționalismul e „geșeft“... da, un geșeft lucrativ: închisori de stat, amenzi în bani, prigoniri de tot soiul, Cernova și Pânade, — iată ce ne aduce nouă „gheșeftul“ chestiei naționale.

Și Veridicus pomenește de „gheșeft“ două zile după ce în camera deputaților s'a dovedit

Astăzi măiestri sunt împreună în pace rodnică, dar vremile de patimi vin și trec și cine știe ce surprindere ni-se rezervă în punctul armoniei scriitorilor concentrați.

*

Mult ne-a surprins cu ocazia asta și o schimbare de convingeri la dl Delavrancea. D-sa ș'a ales ca subiect de debut în noua sa activitate pe Ștefan cel Mare. Și după cât știm, mai înainte avea o adevărată oroare de figuri atât de uriașe, din cari orice diletant poate înjgheba câteva scene dramatice, sau „frescuri“ chiar. Acum 15 ani d-sa eră cu totul însuflețit de cultul celor mici, acelorce suferă în ascuns, nevăzuți decât de ochii celor mai ageri artiști. Ce pas colosal dela trudită Sultanică, dela transparentul Senlino la colosul Ștefan!

„Avem și noi din cei mari — zicea autorul lui „Ștefan“ pe vremuri — în trecutul și istoria noastră. Dar vă mărturisesc că pe mine mă revoltă obiceiul de a întinde uitare peste ceice n'au fost prinți, nici generali... *Istoria prinților este așa de ușor și de ieftin de scris*, încât ea se poate meremetisi chiar și contra verdictelor date de popoare“...

De ce ș-o fi părăsit dl Delavrancea convingerea cea bună și s'a apucat de mere metiseli istorice „așa de ușor și de ieftin de scris“ în aparență și atât de potrivite de a fi umflate și banalizate?

Gândurile se leagă prin bizare coincidențe. Dela o contradicție trecem la alta, tot în activitatea d-lui Delavrancea.

Vedem că astăzi se discută iarăș nesecata temă a raportului dintre literatură și politică. Și ne vine în minte că dl Delavrancea s'a retras odinioară din literatură tot de dragul politiceii. Avea atunci convingerea că între aceste două noțiuni există o absolută incompatibilitate:

„Politica este cel mai înverșunat dușman al literaturii. Politica te absoarbe. O singură speranță mai rămâne unui luptător convins și cinstit: din jertfele de astăzi se va naște binele de mâine. Cine nu se simte capabil de-a se jerfi astăzi și totuș continuă de a face politică, este un element mai mult al imoralității de mâine. Ori dai tot, ori sporești numărul șarlatanilor. Și eu dorind să-mi fac completa datorie în luptă, văd cum trec anii fără a mă putea odihni un moment... Cine odată a intrat în luptă pentru drepturile și libertățile publice, simte că pentru el a încetat orice drept și orice libertate.“

Precis și categoric.

Dar, pe cum ne încredințează reparația d-lui Delavrancea în arena literară, s'ar părea totuș că enunțările aceste nu sunt a se considera atât de solemn, căci „dând totul“ politiceii, tot i-a mai rămas vreme și gândire pentru îndetniciri literare. De părerea aceasta este și d-l

Caragiale, când, în recentul foileton din „Universul“, scrie:

„Afară de amărăciunile pe cari i le-a adus lui Delavrancea personal amestecul și tăvălirea în luptele politice, ce pagubă a avut el, ca poet, în frământarea lui de partizan? Eu cred că nici una; ba, zău, înclin a crede, că dacă nu gustă până la drojdii acele amărăciuni, n'ar fi avut viziunea aceea care se numește „Apus de soare“...“

Firește, nici cuvintele d-lui Caragiale despre „amărăciunea“ pe care d-l Delavrancea ar fi gustat-o „până la drojdii“ în politica țării, nu corespund tocmai realității. Noi știm că asemenea amărăciuni d-l Delavrancea gustase mai înainte tocmai în literatură și că tocmai de groaza lor și a multelor dușmăni — numite de d-sa „inimicții intime“ — se refugiase din lumea literară în cea politică:

„Este o consolatie în luptele noastre politice — scria d-l Delavrancea pe la 1894. Scape în bună parte de *acea atmosferă de inimicții intime, cari din nenorocire înfășură lumea literară și artistică. Știi că elogiul și critica, fie și nedrepte, sunt sincere*. Pasiunile (în politică) nu sunt ascunse, nu se pot ascunde. Lupta continuă nu le dă pas de a-și potrivi masca. Știi în cine să ai încredere și în cine să n'ai încredere. Slabă mângăere pentru rănile ce ți-se fac zilnic, dar este mângăere“...

cu cifre cum au lucrat „naționaliștii maghiari“ pe vremea „drabantilor“!..

Multă neobrăzare se cere pentru a face astfel de afirmații efitne!

Noul guvernator al Băncii comune. In locul fostului guvernator al Băncii comune austro-ungare, contele Bielinszky, numit ministru de finanțe al Austriei, a fost numit Popovics Sándor, secretar general al ministerului de finanțe din Ungaria.

E uz că guvernator al Băncii Comune să fie, alternativ, un supus austriac și apoi un supus ungar.

E și acesta un semn că Viena e hotărâtă să mențină neatinsă instituția băncii comune.

CRONICA LITERARA ȘI ARTISTICĂ.

Epigrame de Teleor. Cunoscutul publicist din București D. Teleor a avut pe vremuri frumoase succese cu scrierile sale, cu mai multe culegeri de nuvele, schițe, comedii și indeosebi cu nenumăratele sale epigrame. Astăzi d-sa face mai mult literatură ziaristică, mici articolașe de mântuială, pe cari le găsim strecurate prin toate ziarele din capitală. Sunt însă și în aceste din urmă producțiuni bucăți făcute cu talent, asupra cărora te oprești cu plăcere. Așa de pildă nu poți să nu citești până la sfârșit o nouă broșurică a dlui Teleor, intitulată „Epigrame și proză umoristică“. Aici regăsim vechea și astăzi celebra lui epigramă dedicată „Unui tânăr modest“:

De vrei să nu te știe nimeni
Că ești poet și te inspiri,
Aruncă-ți versurile 'n mare
Sau, — publică-le 'n „Convorbiri“...

O altă epigramă, interesantă mai cu seamă pentru doctorii noștri, este cea dedicată „Unui teolog“:

Punând titlul tău de doctor
Lângă nume, obsedant,
Vrei să spui în tot momentul
Că nu ești un ignorant.

Pe poetul Haralamb Lecca îl onorează cu următoarea bucată:

Iubite Haralamb G. Lecca,
Stau și mă mir ca o femeie:
Cum ai putut în „Cinci poeme“
Să nu pui tu nici o idee?!

La adresa aceluiaș poet:

Dau 10 mii de lei acelu
Ce va porni pe jos la Mecca,

Sau va proba că a cetit
Complect pe Haralamb G. Lecca.

Unei candidate de măritiș îi face următoarea declarație:

E chestiune simplă, draga mea,
E chestiune limpede, vezi bine;
Dacă parale 'n pungă aș aveă
Urmarea-ar fi ca să te am pe tine.

Seria de epigrame o incheie cu aceste rânduri sieși:

Epigrame eu am multe,
Căci lucrez întotdeauna, —
Când le cat pe cele bune
Parcă nu mai am nici una.

Muschiul și stejarul. Intre d-nii profesori universitari Mehedintzi și Densușianu, amândoi directori de reviste literare în capitală, s'a pornit o polemică interesantă. Cel dintâi, adversar al decadentilor reprezentați prin dl Densușianu, ceruse într'un articol din „Convorbiri Literare“ aplicarea unei „profilaxii“ în potriua celor bolnavi și pervertiți. Supărat, dl Densușianu răspunde acum în „Vieța Nouă“, numindu-și adversarul un „parasit literar“. Pe sine însuși însă se aseamănă cu un stejar falnic. „Crește și muschiu alături de stejari — termină dl Densușianu articolul — dar podoabă a plaiurilor rămâne tot stejarul“.

Din parte-ne adăugăm:

Toate ca toate, dar comparația cu stejarul e delicioasă și d-l Densușianu, ca poet simbolist ce este, nici nu putea să-și găsească o mai justă măsură. Dar, vorba noastră: — să se facă strâmb acela care n'a văzut un stejar mai drept și mai înalt ca pe d-l Densușianu!

Cum este laudat „Apusul de soare“. Asupra piesei d-lui Delavrancea comentariile se țin lanț. Într'un recent număr din „Viitorul“ vedem și pe dl sociolog D. Drăghicescu — acela care își dedică lucrările tuturor miniștrilor, foștilor miniștri și viitori miniștri, printre cari e socotit și dl Delavrancea — îl vedem aducându-și omagiile sale autorului. Eată cum scrie:

„Drama d-sale nu ne dă o intrigă în acțiune, o acțiune în intrigă, ci o descriere în acțiune și o acțiune în descriere. Talentul d-lui Delavrancea, format, tot, din o putere de viziune extra-ordinară, care zugrăvește nu descrie, când descrie, care vibrează când aude și ne face să vibrăm, talentul acesta nu putea să desfășure intrigi. Acțiunea și intriga la dânsul se schimbă în ceva foarte neașteptat:

„ciripitul, concertul primăverii, care pe atât de stăruitor, pe cât de neașteptat; fenomenele națurii, soare, nori și fulgere“...

Și logomachia continuă, mai abitir ca la Scurtu.

Ghedeon a chiorit de tot. Cine nu știe că simpaticul renegat român, dl Cupariu dela Beiuș, Ghedeon-ul fițuicei guvernamentale „Ungaria“, suferă de o anomalie a ochilor! Insuficiențe de aceste fizice se resfrâng în mod firesc asupra minții și a sufletului și e foarte natural, ca ceea ce nouă, oamenilor normali, ni-se pare alb, Ghedeonilor să li-se pară negru. Așa, nu ne mai surprind nici aberațiile tipărite de dânsii. În ochii chiorului lumina adevărului se proiectează totdeauna mai altfel. Totuș un fapt ne-a mirat zilele aceste. Ghedeon se pronunță în „Ungaria“ asupra literaturii române. Toată lumea știe că literatura română este astăzi într'o splendidă fază de înflorire. Toată lumea se bucură de zborul pe care-l ia această literatură. Numai el, nenorocitul orb politic, nu vrea și nu poate să vadă și scrie cu îndrăzneală: „

„Noi Românii mult ne fâlim cu literatura și cultura noastră. Și dacă ne uităm în jur de noi, n'avem decât să ne rușinăm, că la noi nimic nu este așa de neglijat ca literatura“.

Vai, Chiorobet, Chiorobet, leagă baba de Coteț!

Pictorul.

După un drum făcut aproape în fugă, din pricina ploaiei, care se întetise, 'nuvelistul Ioan Strat ajunsese în gangul întunecos și umed al casei pictorului Alexandru Farca. Urcă scările înguste și sună de două ori scurt, semnul prin care-și făcea cunoscut sosirea. Ușa se deschise repede, și o țigăncușe, un popândoc de fată, — modelul pictorului — cu o gherghină la ureche, îl întâmpină arătându-și șiragul dinților sticloși.

— Unde-i maestrul, țifetișo?

Țigăncușa întinse mâna spre ușa atelierului. Scriitorul păși încet, și rămase în prag. — Pictorul se ridică de după pânza ce-l ascundea întreg, apoi rosti cu glasul lui dulceag:

— Intră, de!

Iși dădură mâna, iar artistul bătu odată din palme și strigă:

— La loc Stanco!

Tragedia omului.

Emeric Madách.

— Fragment din tabloul IX. —

(Scena reprezintă piața Greve din Paris. Adam ca Danton și alături de dânsul, lângă guilotină reprezentând pe călăul).

Eva:

Iat' inc'un cap și nu-i mai rău ca alte!

Adam:

Prea aspru glas pe buze-atât de blânde!

Eva:

La eșafod, glas blând nu se cuvine...

Adam:

Sunt lumea mea aceste scânduri. Dragă,
In clipa când tu ai pășit pe ele,
S'a coborât și raiul pe pământ
Și raiul ăst' mă 'mprejmuie acuma.

Eva:

De bietul miel, sfințit pe-altar de jertfă,
In drumul lui preoții nu-și bat joc.

Adam:

Ah, crede-mi dragă, singur eu sunt jertfa
Deși atâți râvnesc puterea mea.
Disprețuind și moartea și vieța
Eu trist privesc la scaunul meu regal.
S'au prăbușit atâția de pe dânsul...
Și eu aștept... aștept să-mi vie rândul...
Mă chinue de mult singurătatea
Și gândul vechiu: cum poate fi iubirea?...
Femeie, tu, o zi de-ai vrea măcar

Să mă înveți știința asta sfântă,
A doua zi eu împăcat cu soarta
Mi-aș așeză grumazul sub secure...

Eva:

Iubire vrei în lumea ta păgână
Și nu te mustră conștiința, spune?...

Adam:

Mulțimea poartă 'n suflet conștiința.
Cel dus în drum de valul sortii, dragă,
Răgaz nu are 'n juru-i să se uite.
Cine ți-a spus, că s'a oprit vre-odată
In goana lui, infrișosatul vifor,
Ca să nu zmulg' un gingaș trandafir?
Păcătuieste acela ce socoate,
Că 'n mintea lui a judecat pe drept
Pe-un purtător al trebilor de obște.
Pe veci ascuns e frul care poartă
In calea lui pe-un Brut, pe-un Catilina.
Ori cel purtat pe aripele faimei,
Socoti tu doar' că și-a schimbat cu totul
Făptura lui și rostul lui de om?...
Și crezi tu doar' c'asemeni unei umbre
Plutește sus în slava necuprinsă
Și nu-l ajung a lumii mici năcazuri
Și gândurile pistrițe de jos?...
Greșești... Pe tron doar' inima nu moare.
Și crede-mi tu 'n dragostitul Caesar,
Frumoasa lui vedeă atâta numai:
Umilul rob al ochilor frumoși.
Și nici prin gând nu i-a trecut vre-odată,

Ce l-a induplecat pe d-l Delavrancea să părească pentru moment tărâmul sincerității, nu putem ști. Să fi crezând d-sa că „inimicițiile intime“ au încetat în literatură? Să fie convins că elogiile ce i s'au adus, sunt sincere?...

... Dar să lăsăm aceste coniecturi supărătoare și să gustăm bucuria deplină pentru revenirea lor. Visul lor, al rezerviștilor, este desigur ca și al nostru al tuturor: acela de a contribui la dezvoltarea literaturii contemporane. Nu interesele materiale, nici slăbiciuni și vanități omenești îi fac să-și reia condeiul părăsit, ci focul sacru pentru artă, indemnul irezistibil de a crea, dorința de a exterioriza comoara de sentimente și de idei acumulată în anii lor de odihnă. Să fie bineveniți!

II. Chendi.

Amintirile lui Bârsan. Într'un număr viitor vom reveni mai pe larg asupra cărții d-lui Z. Bârsan, în care (în editura „Tribunei“ din Arad) ș-a povestit amintirile din turneul său teatral prin Ungaria. De-ocamdată atragem atenția asupra simpaticii lucrări.

Poezii de C. A. Giulescu. În editura „Neamului“ a eșit o culegere de poezii lirice „Flori de câmp“ de C. A. Giulescu. Cele mai multe sunt cunoscute din revistele noastre, unde dl Giulescu, un scriitor de versuri fără pretenții, colaborează de câți-va ani încoace.

Țigăncușa, arătându-și iarăși șiragul dinților lucioși, se așează turcește, în fundul divanului.

Pictorul își luă paleta, iar scriitorul se ținu la o parte privind la prietenul său. — În totdeauna ți făcea plăcere să-l vadă lucrând, căci Fara era leneș din fire, și nu prea punea temei pe indemnul sufletului. — Și cu toate acestea dânsul avea un dar deosebit, o frăgezime în coloare care da lucrurilor și ființelor așternute pe pânză, ceva din curățenia Dumnezeiască, pe care aveau nu o aveau. — Și acum, uitându-se la interiorul acela, care se deslușea aeric, cu peretele din fund încărcat de covoare și arme orientale, cu raze piezișe de lumină ce lunecau de pe fereastra îngustă, frângându-se, în oglinda din stânga pe care o prefăcea într'un isvor cu apă trandafirică ce se vărsa peste fața puțin plecată a odalistei celeia, scriitorului ți veni în minte o apropiere, și nu se putu opri să nu i-o spuie pictorului:

— Ascultă maestre, toate ființele tale au ceva din eroii Divinei Comedii.

Și fiind-că pictorul, deprins cu laudele prietenului, nici nu întorsese capul, el urmă:

— Pentru-că tu iai ființe din iadul pământului ăstuia, le treci prin purgatoriul colorilor tale, și le lași pe pânză în lumină de paradis.

Și fiind-că artistul tot nu răspunse, glumi cu țigăncușa:

— Ce zici, Stăncuțo?!

Țigăncușa ridică capul în sus, și-l maimuțări:

— De paradis.

Apoi își arătă șiragul luminos al dinților.

— Dar pictorul se răsti:

— Stanco!

Modelul își lăsa capul pe umărul stâng, și încetul cu încetul, tăcerea muncii, tăcerea deosebită, tăcerea largă a câmpurilor, primăvara, când ți se pare că auzi cum colțul fraged al ierbeii străpunge țărâna să iasă, tăcerea rodniciei, se lăsa peste atelierul pictorului.

Farca muncea cu capul plecat, cu mâna dreaptă mișcată numai din cot, răzimată numai pe sprijinitorul pe care stânga i-l puneă într'ajutor, cu ochii aproape închiși, cu barba galbenă ca aurul coborită pe lângă paleta cu colori.

Prietenul său rămăsese în picioare privind-l.

Numai într'un târziu glasul pictorului împraștie tăcerea:

— Așa, mai am de făcut draperia de jos... Destul Stanco...

Se dădu câțiva pași înapoi, privi pânza, apoi spuse din nou.

— Așa... numai draperia de jos, și gata...

Și scuturându-se, ca și cum ar fi vrut să se zmulgă gândului, sări de gâtul scriitorului:

— Hai să adulmecăm aerul... ca copiii... Vrei?

— Ploauă.

— Ei!

— Uită-te.

Pictorul își aruncă privirea spre luminătorul de sticlă:

— Uite frate... așa-i.

Și par'că-l trecu un fior:

— Brrr:... vine toamna... Atunci ce facem?...

— Draperia.

— Da, să caut draperia... Dar unde!

Stătu puțin pe gânduri, se mai învârti prin atelier, par'că voia să iee o hotăre ce nu-l prea mulțumea. În sfârșit vorbi.

— Știu eu una... o și văd... Dar nu vreau să o caut... uite-i-colo.

Pictorul se puse jos, pe divanul din fundul odăii, lângă prietenul său și arătă cu mâna:

— Da... Acolo sunt toate ale tatei, așezate de mâna lui...

Apoi se întoarse repede spre Strat:

— Știi tu, dragul meu, că de atunci... sunt nouă ani... eu n'am deschis încă lada ceea: Cum n'am deschis biuroul din salon... nici scrinul, de aici, din sală...

Și adause pierdut pe gânduri:

— Nu știu de ce, n'am fost încă ispitit să fac lucrul ăsta, par'că m'am sfiit.

Apoi își luă hotărârea, se sculă în picioare și întrebă prietenul:

— S'o caut?

— Dacă știi că e acolo.

— E acolo. Par'că-l văd pe tata cum a luat-o de pe model și a închis-o acolo...

— Atunci...

— Atunci... Stanco, dă-mi mănunchiul acela de chei.

Și câteși trei rămăseră în fața lăzii deschise, din care se împrăștie un miros vechiu de frunză putrezită. Pictorul luă încet, una câte una, pânzeturile străvezii, colorate aprins, în țesăturile cărora

firul se grăbea să scoată scânteei șterse. La fund de tot, pictorul luă capătul unei draperii galbene ca paiul; pe fața acestei draperii erau țesute, împrăștiat, mănunchiuri de frunze și de căpsune. Căpsunile scoase înafară, atârnavu rume, fragede par'că, în mătasa îmbinată cu nespūsă iscusință. Pictorul se întoarse spre prietenul său:

— Am găsit-o.

Și repede, o smulse din fundul lăzii, dar în aceeași clipă se rostogoli dintre faldurile ei, în ladă, un tablou. — Pictorul se pleacă, îl luă, se uită la el și tresări. — Pe urmă fugi lângă fereastră, cu el în mână, urmat de către scriitor. — Farca privi câteva clipe, apoi, cu ochi plini de lacrimi, întoarse tabloul spre Strat să-l vadă și dânsul.

— Am descoperit o taină....

Și se dojeni:

De asta nu caut niciodată prin lucrurile rămase...

Prietenul privi îndelung schițarea ușoară, neîndemănatecă a unei privești de țară.

Pictorul, mahnit, se trânti pe marginea divanului. — Și-o vreme îndelungată rămăseră câteși trei tăcuți. — Din când în când Stanca își arunca ochii, ca și când voia se iscodească sufletul celor doi bărbați.

Intr'un târziu, pictorul începu se povestească:

— Tu ai copilărit cu mine... știi ce svăpăiat eram. — De câte ori n'a auzit tatăl tău pe bietul tata plângându-se că nu-i calc pe urmă... Târziu pela șaisprezece ani, mi-a abătut se pictez și eu.

Apoi fiindcă Strat rămăsese lângă fereastră, îl chemă:

— Vino ici lângă mine... Așa... Intr'o zi am luat pensoanele și culorile tatei, m'am dus la Căldărușani și am făcut o schiță. — Tata încântat, a încadrat-o, spre vânzare, în geamul unui magazin depe Calea Victoriei. — Ceream treizeci de lei pe ea.

Stanca trecuse lângă fereastră, luase la rândul ei tabloul găsit, și-l privea, dar trăgea cu urechea, prefăcându-se că n'ascultă.

Pictorul urmă:

— Peste trei zile... crezi!... tabloul se vânduse. — Câteva zile am înotat între cer și pământ... Căpătasem aripi... Lucrul ăsta a fost hotărâtor... M'am pus pe lucru. — Puținul ce sunt astăzi lui i-l datoresc... Când m'a văzut tata m'a sărutat și mi-a spus:

(Poporul se retrage. Eva în zdrențe de țărancă cu fața aprinsă se desface din mulțime și aleargă spre Danton. Intr'o mână strânge un cuțit, în alta un craniu sângerat).

Eva:

Privește-i capul Danton! Vanzătorul!
L-am omorit: Voiă să-ți sape groapa!

Adam:

Dacă eră mai bun la locul meu,
Rău ai făcut, iar' dacă nu, un bine.

Eva:

Un bine, da! Bărbat al nostru vrednic,
Petreci ou mine-o noapte drept răsplătă!

Adam:

Ce dragoste se poate n'firipă,
Ce gingășie 'n pieptul ei de tigru?

Eva:

În adevăr se pare că și tu,
Te-ai înfrățit cu-aristocrați mândri?
Ori poate 'n friguri povestești acuma?
Tu ești bărbat, eu sunt femeie. Iată,
La tine cîntea ce ți-o port m'aduce.

Adam: (Aparte).

Inchid pleoapa. Sufletul meu fierbe.
Mă înfioară groaznic' arătare!

În adevăr ce-asemănare! — Acela,
Ce-a cunoscut în calea lui un inger

Și l-a văzut cum cade în noroi,
A mai văzut asemeni întrupare...

Acelaș chip, făptură, grai acelaș...
Un fir de păr, ce nu se poate spune

Lipsește doar', — și 'ntreagă e schimbată!

Că glasul lui cutremură o lume.

Și dac'asa-i orânduiala frii,
De ce n'ai vrea să mă iubești tu, spune?

Nu sunt bărbat, nu ești femeie tu?

Spun toți, că noi aducem moștenire

În inimă, ori ura, ori iubirea.

Eu simt frăția inimilor noastre

Și glasul meu tu nu l-ci înțelege?...
Eva:

Și dacă da? — La ce folos e totul?

În drumul tău alt Dumnezeu te poartă.

Și mintea mea iar' altuia se 'nchină.

Să fim străini, așa-i ursita noastră.

Adam:

Zdrobește-ți dar icoanele 'nvechite!

Sunt surghiuniți azi zcii tăi cu toții,

E nou altarul frumuseții astăzi,

Deapururi tinăr: *inima* se chiamă.

Eva:

Dar poate aveă și templul părăsit

Martiri. — O, Danton, e cu mult mai sfânt

Să ingenunchi pe vechile ruine

Decât s'alergi spre noua întrupare:

Vezi, asta e chemarea tagmei mele.

Adam:

Vai, n'a fost ochiu să mă zăreasc'o clipă

Cu inima de dor încătușată!

Dac'ar vedeă azi prieten, ori dușman,

Cum pe neînfrântul poruncit de soartă

Ca viforul o lume să răzbată.

Azi l-a oprit la eșafod... iubirea,

Făcându-l rob doi ochi înlăcrimați...

Mi-ar proroci: se prăbușește Danton...

M'ar rade toți fără fărâm de teamă...

— Și totuș cer o rază de nădejde!...
Eva:

Se poate-odat', dar dincolo de groapă,

Când sufletul trecut prin premenire

Și-a desbracă țărâna vremii noastre...
Adam:

Destul! Destul! Oprește-te fecioară!

Eu nu cred vieată, dincolo de groapă!

— Zadarnic lupt, ursita mea mă mână.

(Sosește mulțime cu arme pline de sânge, cu chiot sălbatic, purtând capete de morți).

Mulțimea:

Ne-am răzbunat! Ce mândru neam de oameni!

Un sans-culotte: (Uferă un inel lui Danton).

Uite-un inel pe-altarul țării, frate!

Mi l-a vărât în mână un nemernic,

Când îi țineam grumazului cuțitul.

Ne socotesc tâlhari de drum pe semne,

— Tu n'ai murit? — Te dă și tu acuma!

(Străpunge pe Eva, care se prăvălește moartă).

Adam: (Acoperindu-și ochii).

Vai, s'a sfârșit... O, soartă cine poate

Să-ți stea 'mpotrivă?...
Mulțimea:

Haideți la convent!

Te pune tu în frunte cetățene

Și spune-ni-i pe nume trădătorii!

— „Vezi, eu n'am isbutit atât de curând ca tine. Pune-te pe muncă... Ei dacă-l ascultam... Pictorul își ștersese ochii, apoi întinse mâna: — Uite-l... acela-i tabloul. De-abia astăzi află că-l cumpărase tata.

Cei doi prietini se sculară și merseră din nou la fereastră. — Artistul luă tabloul, îl mai privi pe toate părțile, se opri, pleca bine capu, căci se întunecase: pe carton eră scris ceva, de mâna bătrânului. — Scriitorul cetii tare:

— „Cea întâiu operă a pictorului Alexandru Farca“.

Artistul tresări:

— Cât nădăjduia tata!

Și rămase mult pe gânduri; în urmă se rugă:

— Lăsați-mă, vă rog, singur...

Apoi la ușă avu o scăpărare de hotărîre trainică în ochi:

— Măine dis de dimineață; auzi tu, Stanco...

Și cât de repede se inserează, acum, Doamne!
Em. Gârleanu.

Icoanei lui Christ.

... Să număr clipe, zilele și anii
Ce-au presărat amarul lor pe vreme
De când te-ai stâns — înflăcărând pământul —
Mi-aș cheltui zadarnic vieața 'ntreagă.

Ai fost cândva... pe cer nu-l miră vânturi
Și nourii nu 'ngreună pământul;
Ce-i pasă soarelui că-s umbre 'n cale-i,
Ori unei seara, că răsare Venus?
Ai fost — îngână timpul... Cugetarea
Și 'ndreaptă greul către ziua 'n care
Țesuși lumina — semănând în inimi
O iarbă dulce: răsărind icoana-ți...
Și-i mult de-atunci... popoarele 'nsetate,
Ca marea vecinic de senin și apă,
S'au prosternat 'nainte-ți... biruință
Și pace lor, isvorul tău le dete.

Se 'ntunecă sufletul pe vremuri
Și pizmuia natura c'are soare —
Atunci din gol ai răsărit Isuse,
Dând sufletului ce râvneă naturii.
Și-ai răscolit adâncurile 'n oameni,
Ca focul, ceara; ca durerea, plânsul;
Ca primăvara florile și-amorul,
Dând curs vieții, troenită 'n lacuri.

Pe cea dintâi eu mi-o doream zădarnic,
O 'mprejmuiă mărirea ei curată,
De ceialaltă iadul mă despărte.

Eva:

Ce tot vorbești de capul tău?

Adam:

Femeie,

Eu socotesc că n'am atâtea nopți
Câți trădători mai sunt la noi în țară!

Mulțimea:

Sus la convent! Dar spune-ni-i pe nume!
(Sosesc Robespierre, Saint-Just și alți membri ai
conventului, cari se așează la o tribună improvizată).

Saint-Just:

Cum i-ar numi, când el e capul lor?
(Mulțimea murmură).

Adam:

Tu îndrăznești să mă acuzi Saint-Just?
N'o mai cunoști puterea mea acum?

Saint-Just:

A fost odat'! Dar e 'nțelept poporul!
Te știe azi! Ce-a hotărît conventul,
Va întări cuvântul lui acum!

Adam:

Poporul, da!... Eu nu știu alt județ
Asupra mea. — Și prieten mi-e poporul!
(Mulțimea murmură din nou).

Saint-Just:

Celce ți-e prieten, țării e dușman.
Să judece poporul suveran!

De-atunci, tot greul, are isbăvirea-i;
Tot visul, capăt; patima, limanul
Și ziua, noapte; lacrima, surâsul;
Vieața, moarte — moartea-și are vieață!
De-atunci și gândul și-a 'nălțat allare,
Investmântând comori în straiie putrezi,
Ce cad de ani — ca frunzele 'n Octombre —
Lăsând minunea, pradă omenirei.
De-atunci și zeei prăbușiți, căzură
Și nici-un idol nu mai are vieață:
Aprins-ai far pe-oceanul vremei, Rege,
Imprăștiind lumin'atător valuri!...

Vor trece ani... Povața-ți va străbate
In lung și 'n lat, pământul — presărându-l,
Cum în văzduh, cu mâna nopții, cerul,
Presară stele, — tot așa lumina-ți
Va semăna în seminții, sămânța-i,
Ce va 'ncolți eternă cu și cerul;
Ca marea, mare; ca durerea, prinsă;
Ca visul, mintea, va 'ngrădi norodul...

Atunci, de-abia, va fi eterna pace
Și-atunci plutivei, Christ, de-asupra vremei,
Căci ești născut spre-a naște... Pace vouă
Și spirite și gânduri pân' atuncea!

...
Și-acum, rămâi cu noi, ne-arată drumul
Și când ne doare vieața, fii aproape;
Ești dulce, tu, Isuse 'n suferința-ți,
Rămâi cu noi, — să 'mprăștiie, 'mpărțind-o...
De și-s minciuni și clevetiri deșerte
Puzderia de vânturi ce te-acopăr,
Tu știi ce ești... te-apropie de soare,
Pământul tot să-ți vadă fața... umbră,
Eternă 'n noi, prin tine, nu prin duhuri!...

...Ești om, Isuse!...

Ești om!... un om de visuri... o văpaie
Ce 'mparte lumii flacăra iubirei:
Măritul Dumnezeu și 'ntreaga pace,
Trăitul vis, care 'nstelează cerul!
Ești om cu mii de vieți și-un raiu de inimi!
Un om ce spală vremea, 'ntinerind-o;
Ce pune foc în soare!, ce renaște
Adâncul omului și slabul minței,
Lumina ochilor și caldul gurei;
Ce 'nronează a 'ndrăgostirei floare;
Ce ține 'n aier sufletu, ferindu-l
De pulberea pământului urâtă,
De sângele ce neamurile-l varsă,

Eu te acuz ca vânzător de țară,
Ai risipit din visteria ei
Și buni amici îți sunt aristocrații,
Iar în ascuns râvnești la tiranie!

Adam:

Minciună e în vorba ta, Saint-Just!
O spulberă cuvântul meu când tună!

Robespierre:

Comilitoni! Să nu-i dați ascultare,
Ca vipera, el neted e la limbă.
Să-l facem rob! Ni-l cere libertatea!

Mulțimea:

Nu-l ascultăm! Nu-l ascultăm! Să moară!
(Îl împrejmue și-l prind).

Adam:

Nu m'ascultați, dar nici eu să n'aud
Minciuna lui! Cuvântul e zădarnic...
Dar nici cu fapte nu m'a-ți biruit.
Robespierre, m'ai întrecut numai!
Atât e tot și n'ai să te mândrești!
Destul a fost, eu las din mână arma,
Dar uite-ți spun: în trei luni să-mi urmezi!
— Călău te poartă! Pierzi un uriaș.

(Își așează capul sub guillotină).

Trad. de Octavian Goga.

Rostogolind în valuri mii de inimi,
Ce-au încheșat în sunetul lor cânturi
Ce 'nseninează auzul și vederea; —
Un om ce leagă cerul cu pământul
Și om de om c'un fir vrăjtit de aier!
Ce moare și renaște totdeauna,
Ce plânge și surâde, cu natura!...

Și poate omul, ispitește omul,
De te-au uitat așa de-adânc în vreme:
Fii tot ce-ai fi — om nu fi niciodată —
De vrei să porți coroana omenirei!...

Prin suferință lanțul se sfărâmă
Și 'ndurerații trec spre-o altă lume...
Ce-i mai mare, prin veacuri, ca drumetul
Ce 'nsăngerat, aleargă dupe soare?
Și-ai alergat scurmând o vieață 'ntreagă,
Dup'un apus ce răsărise 'n tine;
Dup'o văpaie ce-o nutrea adâncu-ți,
Dup'o icoană ce-o 'ncadra suflarea-ți:
Te-ai luminat, învăpăind pământul,
C'o flacăra care-ți topea vieața,
Etern apostol!, geniu între genii
Și 'ntrege om!...

Arată-ni-te iardși,

Că nu știu-cum par'c'am pierdut icoana-ți,
Ori s'a 'negrit de-atâtea zile 'n soare...
— Intoarceți-vă suflete pe drumul
Bătut de umbra-i...

Sgudue-ți mormântul! —

Vin Isuse! —

Ca dragostea, te naște din păcate!...

Aducerea-ți aminte vrea cântarea-mi
S'o cheme azi, din depărtate timpuri,
Ca ea se nască iar, pe nou Isusul,
Și ea s'aprinde fecioria 'n inimi
Și 'n bătrânimea ce se vestejește,
Pierduta tinerețe...

Să 'ndrumeze vieața

Pe-o cale 'ntinsă, pacinică și mare;
Să risipească patimilor valuri,
Ce-au copleșit pământul cu-al lor muget;
Să rezidească 'n inimi îndrăgirea,
In suflete, credința... și 'n natură
Să 'mpărătească ea cu-atale doruri,
Ce se 'nfrățesc cu 'ntreaga-ne fință
Ca cerul cu pământul la olaltă,
Ca soarele cu luna, 'nfelegânde...

Te naște iar... și fii cu mult mai darnic,
E mai adâncă negură de-acuma
Și oameni-s mai răi ca altădată,
Mai îngânfați de sărăcia vieții:
In loc de suflet, azi e-o rătăcire,
Și 'n loc de inim'o prăpastie-adâncă;
In loc de vieață o noapte fără capăt!...

— Răsai, o soare!, ca să 'nceapă ziua!

D. Marcu

Serisori din Budapesta.¹⁾

Zilele acestea, camera a luat vacanță. Deputații români au plecat unul câte-unul, ca să nu se mai re'ntoarcă până în Mai. A plecat și Vaida — scepticul și ironicul domn Vaida — a plecat și Maniu, veșnicul lord corect, în redingota-i elegantă. Ștefan Pop, românul voinic, cu fața deschisă, e încă pe aici, mulțumit de ultima-i interpelare și mai mulțumit că a scăpat de temniță pe cei 15 țărani, invinuiți de agitație.

— Să mă ierte, Dumnezeu, se plângea d-sa într'o zi, da prost ne-a împărțit pe noi, românii...

— Nu vorbi așa, Ștefane, că te-aude vr'un cleric și nu mai capeți iertarea păcatelor! — îl intrerupe Maniu zămbind.

¹⁾ În numărul 11 din „Ț. N.“ s'a scris „statura impunătoare a deputatului „Șerban“, în loc de Damian. Facem cuvenita rectificare, cu atât mai mult cu cât onorabilul domn Șerban nu prea are obiceiul să umble pe la Pesta...

— Lucaci!... Lucaci mă „absoalvă“!... asigură Pop, trăgând cu ochiul la bătrânul luptător...

Vinerea trecută, cafeneaua, „Jägerhorn“ a răsunat de glasuri românești, mai mult ca oricând. Preoți și învățători, din părțile Năsăudului, veniți în delegație la ministrul instrucției cu vr'o 80 de țărani fruntași, au umplut cafeneaua, lărmuind ca la ei acasă.

Veniau dela parlament, — după ce fuseseră la ministru, fără să facă mare ispravă. Birăuț, harnicul director, administrator, tipograf și reporter parlamentar al „Luptei“ i-a purtat prin palatul dela marginea Dunării, ca printre mașinele tipografiei sale.

— Aici stă președintele camerei. Dincoace, ministrul președinte. Uite aici stă cutare, și cam pe acolo, vine locul cutăruia. Deputații noștri stau aici...

— Aha... șoptește semnificativ un țaran.. Lângă ușă!

Iar altul, privind tavanul înalt: — Bine-ăzis unu că aici nu te aude Dumnezeu!... Prea e sus!...

Un preot roșcovan mă oprește pe una din sălile parlamentului.

— Cine e domnu ăsta mărunțel de vorbește?

— Nu-l știi? Birăuț, cel cu „Lupta“ și „Poporul Român“.

— Da' d-ta cine ești?

— Eu sunt „din țară“...

— Din țară?... Și-ți place pe la noi prin Pesta?...

— Place... D-ta mai fost-ai pe aici, domnule părinte?

— Nu, n'am mai fost. Nu m'a tras inima. Am fost la București...

Apoi, schimbând tonul:

— Ești din București, ai auzit de d. Coșbuc?

— Parc'am auzit, așa mi-se pare...

— E, fratele dumnealui e cu noi. Uite, dumnealui e nepot: dl Vasile Coșbuc!

Peste două minute, trec de brațul tatălui dlui Vasile, fratele poetului: un preot bătrân adorabil, cu barba mică și albă, cu ochii nespuse de dulci. Vorbim de toate. Când să ne despărțim, părintele Coșbuc stă pe gânduri.

— Aș vrea să ne mai vedem seara asta... Și dacă nu ne-om mai vedea, să-i spui lui George că ne-am întâlnit...

— De, domnule părinte, nu știu de m'oi duce acum în București. Da și așa, tot află dumnealui!...

— Bucureștii d-voastră au mai mult farmec decât Pesta noastră!... Imi spune unul dintre fruntașii români de-aici...

Intr'adevăr, acolo înfloresc acum grădinile, e aer mai mult și cerul e mult mai larg. Acolo, mai toate casele au grădini cu liliac și trandafiri. Mai toate străzile miros primăvara a salcâmi și tei. Iar nenumărații castani sălbatici, întind coroane largi de umbră pe trotuare. Aici, casele înalte, reci și triste, sunt totdeauna umbrite. Când e soare, numai pe coperișuri îi aleargă razele, nici o grădină, nici o curte, pe la case. O stradă-două cu vile frumoase — indesate și acestea una într'alta cu câte un metru-pătrat de grădiniță în față și atât.

În Pesta trăsurile sunt mici, cu câte un cal, sărăcăcioase. În schimb străzile sunt pline de tramvaie nervoase și de camioane greoaie

Pe malul Dunării numai, vei găsi nițică poezie, o bucureștian rătăcit în acest haos prozaic, fără nici un colț surprinzător!

Acolo, toată ziua aleargă dela un pod la altul vapoarele, câte o barcă de pescar se clatină în mijlocul undelor. Paseri de apă cenușii sărută Dunărea, se înalță și cad. Vapoare de comerț trec încet, aplecându-și coșurile pe sub poduri.

Seara, când văzduhul e limpede, adierea dinspre apă te înviează. Luminile de pe malul celalalt strălucesc foarte clar, cerul și Dunărea par lustruite. Plutește ceva binefăcător în natură. Ți-se lasă în suflet o liniște adâncă și un nesfârșit dor de viață. Violetul albăstriu al nopții, luminile limpezi fac bine și ochilor și inimei și gândurilor. Câte un tramvai electric, trecând pe un pod de departe, îți pare un aeroplan luminos, alunecând deasupra apei.

...I-ți închipui că cheirile Dunării sunt pline de oameni în serile astea frumoase? De unde!... Două ceasuri după ce a înnoptat nu mai prinzi pui de om pe lângă Dunăre. Să te miri dacă vei întâlni un polițist, cărui să-i ceri un chibrit să-ți aprinzi țigara. Din atâtea sute de mii de oameni ai Budapestei, nici unul nu se simte atras de poezia acestor locuri. Îi vei găsi însă pe toți, ghemuiți prin berării, îndopându-se cu bere și cârnați de Debrețin.

Cei cari nu se duc în cafenele sau berării, alimentează cinematografele, „cabaret“-urile și mai ales, așa numitele Orfeuri.

Acestea, sunt, ce e drept, un progres al obișnuitelor șantane. Se spun și aici multe picanterii, dar cântărețele își arată umerii cu mai multă pudoare, canțonetiștii sunt mai artiști și mai puțin răgușiți ca aiurea.

Mari cam cât Teatrul Național din Craiova și ceva mai curate ca acesta, cele 4—5 orfeuri ale Pestei aduc adeseori, „numere“ într'adevăr artistice. La „Orfeul orașului“ de pildă, afară de o trupă „americană“ de acrobați, deghizați în hoți și polițiști, luna aceasta au cântat opt japoneze, într'un decor oriental, luminat exotic. Au cântat din țitere, melodii târăgănite, au dansat monotone și impresionante jocuri din țara lor și au mulțumit cuviincios la aplauze, ingenunchind într'o mișcare ritmică și sărutând pământul cu frunțile.

Au venit apoi opt japonezi tineri — cel mic să tot fi avut șase ani — și au uimit cu gimnastica lor. Figurile pe cari un european nici n'ar îndrăzni să le gândească măcar, înfiorătoarele lor salturi te impresionează adânc și te fac să cugeți foarte serios la acel „pericol galben“ care chinuște pe toți cunoscătorii celor din orientul depărtat...

La orfeele acestea se joacă piese în câte un act, cu actori și decoruri onorabile, vin apoi scamatori spirituali, dansatoare meridionale, greco-aiice veritabile, — și între ele, jucat în penumbră, dansul „Faunului și al nimfei“ sau al „Sultanei în harem“...

Cine nu iese mulțumit și cum ați vrea să nu povestească budapestanul toate astea la prieteni, ca să fie și mai plin a doua zi orfeul? Ba fac prinsoare că și cutare domn învățător, venit tocmai dela Năsăud, cu delegația la ministru, — și el o să povestească „p'acasă“ minunățiile din Pesta. Să mi-l spui, părinte Coșbuc!...

E. Victor.

Mama lui Alexandru Mocsonyi.

În cartea I. a lui Moise, la facere în cap 24, cetim cum Avraam caută muiere pe seama fiului seu Isaac.

Eră acuma în pământul făgăduinței în Canaan, departe de țara părinților sei de Mesopotamia, departe de ținutul Harran, unde locuia neamurile lui.

Isaac se face mare.

„1. Și Avraam eră bătrân, petrecut în zile: și Domnul a binecuvântat pre Avraam într'u toate.

„2. Și a zis Avraam slugii sale, cei mai bătrâne a casei sale, care eră mai mare preste toate ale sale: pune mâna ta sub armul meu.

„3. Și te voiu jură lpe Domnul Dumnezeuul ceriului, și pe Dumnezeuul pământului, ca fecioru-

lui meu Isaac să nu'i iai muiere din fetele Hananeilor, între cari locuiesc eu.

„4. Ci în pământul, unde m'am născut eu, vei merge, și la neamul meu și vei luă muiere fiului meu, Isaac de acolo.

Așa s'a căsătorit Isaac, și Dumnezeu a binecuvântat căsătoria aceasta cu 2 fii cu Isaav și cu Iacob.

În cap 27. stich 46 cetim plângerea Revechei: „Și au zis Rebecca câtră Isaac: Mi-am urit vieața pentru fetele feciorilor lui Het; de va luă Iacob muiere din fetele pământului acestuia, de ce'mi este mie vieața?“

Tot în cartea facerei cetim la cap 28.

1. Și chieând Isaac pre Iacob, l'au binecuvântat pe el, și i-a poruncit lui zicând: să nu iai muiere din fetele Hananeilor.

2. Ci te scoală, și te du în Mesopotamia la casa lui Vatul, tatăl mumei tale: și să iai fie de acolo muiere din fetele lui Lavan, fratele mumei tale.

3. Și Dumnezeul mea să te binecuvinteze pe tine, și să te crească, și să te înmulțiască, și să fii într'u adunări de neamuri.

4. Și să dea fie binecuvântarea lui Avraam, tatălui meu, fie și seminției tale după tine, să monștenești pământul, în care locuiești tu acum, care l'au dat Dumnezeu lui Avraam.

Și s'au făcut Israilul popor mare.

Trecut-a robia Egiptului, trecut-a urgia Domnului, și poporul rătăcește prin pustia Arabiei căutând pământul făgăduinței, ispășind păcatele neîncrederei în Dumnezeu.

Marele Moise'i zugrăvește frumsetile pământului făgăduinței, i arată isbânzile ce Israil va face în numele Domnului. Va bate pe cei 7 împărați, pe cele 7 neamuri mari și multe.

La a doua lege cap 7. st. 2. cetim: Și'i va da pre ei Domnul Dumnezeuul teu în mâinile tale.

3. Nici să vă încuscriți cu ei, fata să nu o dai feciorului lui, și fata lui să nu o ia feciorul tău.

4. Că va face pe feciorul tău să se depărteze de câtră mine

Din neamul Mocsonestilor, română ortodocșă a fost mama fericitului Alexandru Mocsonyi.

Eram încă copil, creșteam la școală în un oraș unguresc, și eram mai mulți copilași de români la acele școale.

Ca pui golași, luați de sub aripile mamei lor, ne strecuram vieața la școale streine, Târnăveni, Mureșeni, dară mai mulți de pe câmpie, toți aveam aceeași soarte, creșteam între neamuri streine.

La marginea orașului din spre răsărit erau așezate bisericile românești, cea greco-catolică de piatră, mai mare, mai frumoasă, a noastră mai mică, de lemn, nouă cu atât mai scumpă.

Și bătrânul protopop Partenie Trombitaș ne stringea Duminecă de Duminecă în jurul seu în bisericuța cea de lemn, acolo învățam cântările noastre, acolo învățam a ne iubi biserica și neamul.

Dela el am auzit mai întâi prin 1872 despre Alexandru Mocsonyi, și despre fericita lui mamă.

Bătrânul protopop i zicea *mama Grachilor*.

Și am trecut prin școli, și am învățat din Istorie despre Cornelia mama Grachilor, și în mintea noastră de copii s'a întipărit povestea cea frumoasă despre mama Grachilor românești.

Și au crescut copiii sub conducerea mamei lor; și acea bună mamă a picurat în inima copilașilor frica de Dumnezeu, i-a crescut în legea străbunilor lor, în legea bisericii ortodocse, și creșterea aceasta a mamei a fost anghira cea puternică.

În întreagă vieața lor Alexandru și Eugen Mocsonyi au rămas tari în credința bisericii lor, strâns legați de neamul lor, și ca oarecând Marele Moise și ei „s'au lăpădat a se numi feciori ai fetei lui Faraon, și mai bine au ales a pătîmî cu po-

porul lui Dumnezeu, decât a avea dulceața păcatului cea trecătoare. (Ap. Pavel. Evrei C. 11. st. 23, 24, 25.) *Mai mare bogăție decât vistierile Egiptului socotind a fi ocara lui Christos, că să uita la răsplătire.*

Cătă asămănare între mama lui Șaguna și mama fraților Alexandru și Eugeniu Mocsonyi.

Cătă asămănare între Singura Macedoneanul născut aici la noi și între Mocsonesti Macedoneni, născuți și ei aici la noi.

Binecuvântată să fie memoria mamei, care a dat naștere acestor mari români ortodocși, și din tinerețele lor le-a îndreptat cărările lor.

Așa se binecuvântă omul, crescut în calea Domnului, condus de povețele cuprinse în cartea cea sfântă.

În veci binecuvântată memoria mamei, care asemenea fii a dat bisericei și neamului nostru.

Mateiu Voileanu.

Trei cruci...

*O viață plină de păcate
Tâlharii măntuiau acum...
Dar cine va fi fost străinul
Ce-i însoțea pe-al morții drum?*

*Cu cei ce-și isprăveau în lacrimi
Viața plină de păcat,
Murea ușor Nazarineanul
Cu 'ntregul suflet împecat.*

*Murea senin și nici o vină
Nu ispășea în ochii mari...
Dar fulgere cădeau în noapte
Din ochii celor doi tâlhari*

*— De ce taci tu? De ce nu urli?
Scrâșnind, Baraba-l întrebase,
Baraba, ucigaș de oameni,
Baraba, ce-aprinsese case...*

*— O, frate, iartă-le păcatul
Că n'au știut ce fac cu noi...
Iertați și așteptați, căci mâine
Veni-va ziua cea de-apoi.*

*„Ca mâine învia-vor dreptii
În fața tatălui șezând
Și cei-ce răstignesc și ceilalți
Lua-vor plata lor pe rând!...“*

*Trecuse noaptea.. Încă una
Se rumenea în zori de zi..
Și 'n groapa lui, Nazarineanul
Din somnul veșnic se trezi..*

*Și se trezi, căci el iertase,
Ș'acum urca spre cer, ca nor,
Iar ceilalți doi, povestea spune,
S'au fost întors în groapa lor...*

Victor Eftimiu.

Sâmbătă seara.

Pax.

În căsuța din marginea satului opaițul clipea somnoros, proiectând umbre bizare pe pereții văruți de curând.

Copilașii dormeau în păcelul de lângă vatră, în care pâlăiau cele din urmă, ostenite flăcări.

Mama lor, ingenunchiată înaintea icoanei să închină suspinând, cu gândul aiurea. Târziu, după miezul nopții, se trânti și ea în pat. O durere încheieturii și se simțea slabă și prăpădită, cum nu se mai simțise niciodată. S'auziă cum țiuie lemnul de brad în luptă cu flacăra, se deslușă un geamăt, o tânguire, un țipet...

Cum flăcările își jucau tot mai cu dinadinsul umbrele pe pereți, ea începu să le urmărească cu ochii împăingeniți. Umbrele se încrușau ca brațe omenești, în îmbrățișeri fugare, dispărând apoi în ungher, ca gonite de ochii duș-

mănoși ai lumii... Veniau apoi altele și iarăși altele, o goană neîntreruptă de umbre călătoare cari se înghesuiau cu toate în tainicul ungher...

Ii veni atunci un gând desnădăjduit: Umbrele aceste sunt oamenii, cari s'au dus în bătaie. Acolo eră și bărbatul ei. Iși amintea de noaptea aceea de groază, când l-au ridicat din așternut și l-au pornit, alături de alți mulți, cari s'au dus și n'au să se mai reîntoarcă... Incrușarea brațelor eră o încăierare dușmănoasă și dispariția umbrelor în ungher însemnă moarte și iarăși moarte... Așa se prăbușesc în bătaie cei mai voinici și cei mai viteji, cum se prăbușesc florile câmpului sub ascuțitul neindurat al coasei...

Ațiți într'un târziu.

Tresăria prin vis, murmurând vorbe fără șir, chinută de vedenii urâte. Vorbele babei Catrina, care îi povestise de bătăile ce le-au avut bătrânii cu Talianul, îi remăseseră în minte, ca ascuțitul unui piron. Vedeă pe bărbatu-său, venind spre casă cu un picior de lemn, slăbit și gârbov, cu o medalie de aur în dreptul inimii... Ii veneă să-l strângă în brațe și-i eră teamă de acest biet om schilav și îmbătrânit, iar copilașii se ascundeau și ei speriați, pe unde puteau.

Se pomeni, cutremurându-se.

Se întoarse pe cealaltă parte, se uită la copiii, cufundați în dulcele somn al neștiinței, și începu să se roage încet, cu sufletul înleștat. Decât să-i vină așa, mai bine...

Dar nu apucă să-și isprăvească gândul și lacrimile o podidiră, și ațiți iarăși, copleșită de osteneală și desnădăjduire.

...Se făcea că primarul îi trimise un jurat s'o cheme la cancelarie. Ea mergea cu sufletul îngrozit, presimțind nenorocirea. Primarul, care o primia totdeauna cu vorbe vesele, eră de data asta încrunțat și galben. O grămadă de femei se bociu prin ogradă și altele stau cu capul în mâni, pe lavița dinaintea căsii. Când îi veni rândul ei, primarul scoase o scrisoare cu cinci pecete.

— Ți-o venit, Sofie, o scrisoare cu bani dela împărăție... Bărbatu-tău s'o purtat cu cinste și acum... acum, nu știu nici eu bine ce-i cu el, dar poate c'o da Dumnezeu să-l mai vedem.

Ea prinse a se boci și a-și smulge părul.

Primarul, se ridică cu gândul s'o liniștească.

— Ei, ce te bocești acum și tu? Ți-am spus, că nu știu nici eu ce s'o întâmplat cu el... or mai scrie ei dela împărăție, că doar la bătaie nu-i chiar lucru de șagă...

Ea trecu prin curte cu scrisoarea în mână se propti de gard și luându-se de după cap cu o soră a ei, începu iarăși a-se boci și a se vâita morțic... Ajunsă-acasă, desfăcu scrisoarea; câțiva bani de argint se rostogoliră pe podele. O medalie de aur se rostogoli și ea până sub pat. Mai erau apoi câteva hârtii de zece zloți...

Înțelegea acum pe deplin: medalia de aur îi spusese lămurit, că bărbatul e mort și că împărăția îi trimisese acest semn de vitejie, pentru mortul, care nu mai avea nevoie de această deșartă podoabă.

Cei doi copilași se înghesuiau pe sub masă și pe sub paturi, să adune monedele risipite, iar ea sta încrămențită, sprijinită în coate, cu ochii țintăla icoana, în care îi venia să nu mai creadă...

Apoi îi veni așa o mânie, o strânsoare la inimă. Se ridică palidă și strigă copilașilor:

— Ce radeți, nenorocitorilor! Tatăl vostru e mort și voi radeți ca niște proști!

Copii conteniră din joc, căscând ochi mari. Nu erau obișnuiți cu vorbe așa de aspre, și fără să înțeleagă vorbele mării, se strimtorară în colțul vetrei, cu mâna plină de taleri. Apoi ea se puse în genunchi alături de ei și prinse a se jelul cu lacrimi amare:

— Plângeți și voi, dragii mamei, că a-ți rămas pe drumuri!...

Se pomeni înecat de plâns.

Sări din pat și se apropie de geam.

Zorile se deslușiau de-abia, pe creste.

Tremură în tot trupul, sub impresia puternică a visului.

Începu să directice câte ceva prin casă, și lacrimile îi curgeau într'una strecurându-se tot mai repede, pe drumul obișnuit.

— Ce mai sărbători, Doamne, ce mai sărbători!

* * *

Târziu, când zarea se rumenise spre răsărit, i-se păru că aude un zgomot dinspre grădină. Cănele hămăi de câteva-ori, apoi tăcu.

Ea ascultă cu încordare, apoi se puse iar pe lucru. I-se năzărise numai, fără îndoială.

Deodată se cutremură până în măduva oaselor.

Auzise deslușit o ușoară bătaie la geam și văzuse și fața bărbatu-so în straie cătănești.

— Deschide, Sofico!

Iși duse mâna la inimă, crezând că nebunește.

Visă și acum, ori avea vedenii...

— Deschide nevastă, că eu sunt...

Ea dete un țipet, se năpusti înspre ușe și deschise zăvorul.

Copilașii se treziseră și priveau speriați la părinții lor, cari se îmbrățișau plângând, fără să-și poată spune o vorbă.

Într'un târziu, nevasta, descleștându-se din cătușele îmbrățișerii și privindu-și bărbatul, ea și când s'ar încredința că nu visează, îl întrebă:

— Și nu se face bătaie, Gheorghe!

— Nu, Sofie dragă, nu se face...

Bărbatul își luă copiii în brațe, mângându-i, scotocindu-le mici nimicuri de prin buzunare.

Și Maica Domnului îi privea cu dragoste din cadrul ei aurit, în vreme-ce micul Isus, își întinse fragedul braț dumnezeesc, spunându-le în graiu lui de vrajă:

— Pace voaună!

Al. Ciura.

Din frământările fraților Bucovineni.

— Un glas de durere. —

Bucovina este o țară sui generis. Nu atât din alte condițiuni, ca poziție geografică, climă etc., ci din cauza sistemului după care se administrează. Alte țări, de pildă, caută să-și creeze izvoare de venituri bogate prin aceea că produsele naturale ale solului le prelucră nu numai spre folosul și acoperirea propriilor trebuinți ale locuitorilor lor indigeni, ci și spre a altora, așa că bunăstarea materială a întregii populațiuni din acele țări tot progresează, pe când la noi în Bucovina lucrurile se fac în mod invers. La noi e o gospodărie grozavă. Țăranul trăiește cum se zice „din mână în gură“ și pe lângă aceea că stăpânirea n'a grijit să aibă prilej a-și agonisi prin puterile sale, cari nu-i sunt necesare la lucrul câmpului, mijloace noauă de existență, el este aruncat direct în ghiarele ucigașe ale celor mai lipsiți de conștiință exploatare, cari sunt înzestrați cu privilegiul de-a otrăvi trușește și sufletește populațiunea acestor „piei roșii“ indigene.

O! și noi ne putem mândri, că avem în țară un ram de industrie foarte dezvoltat, ba direct celebru. Sunt anume velnițele producătoare de alcool, taina nepătrunsei înțelepciuni a puternicilor de ieri, punctul culminant al străduințelor de azi din partea celor interesați și cimitura dezvoltării lucrurilor în viitor. Se știe anume, că începând cu 1 Ianuarie 1912 dreptul de propinație*) al țării se desființează și în locul lui vor intra concesiunile, pe cari le vor împărți autoritățile politice-administrative. Vânzarea băuturilor spirtuoase de vinede atunci înainte o meserie liberă și cei ce vor ști a o practica mai iscusit, cei ce vor avea birturi mai potrivite și

*) Dreptul de-a vinde băuturi spirtuoase în detail.

băuturi mai bune, aceea vor rămâne birutorii în lupta concurenței. Spre a putea intra însă în această luptă, care de altfel o întâlnim și astăzi, se va cere pașaportul special din partea guvernului, care este concesiunea.

Dacă ne reamintim cele experimentate în trecut pe acest teren, dacă nu scăpăm din vedere, că din partea cârcimarilor patentati s'a început „dija“ o acțiune puternică, ca la distribuirea concesiunilor pentru birt să fie considerate în prima linie numai dâșii, cari sunt specialiști în această branșă; dacă știm că astăzi un Salamon Rudich are arendat dreptul de propinații nu numai de pe întreg domeniul Rădăuți cu 160.000 cor. anual, ci și din Arborea, Clit, Marginea, Lichtenberg, Sucevița, Voivodeasa cu 18.000 cor. anual; Brăiești și Corlata cu 1200 cor.; Vatra-Dornei, Dorna-Candrenilor, Ciocanești, Iacobenii, Poiana-Stampii, Cărlibaba cu 70.000 cor., Prisaca (Eisenau) cu 7500 cor. la an, iar Josef Fischer are arendat dreptul propinațiilor din Toporăuț, Boian, Buda, Jucica nouă, Lintăști privat și cameral, Bila, Mahala, Cotul-Ostriței, Cernaucă, Dobronăuți, Ciudei, Huta noauă, Huta veche, Igești, Rarancea, Slobozia, Rarancei etc. pentru suma de nu mai puțin decât 60.000 coroane anual; și când și aproape toate celelalte propinații sunt închiriate numai de jidani pentru suma de peste 1.270.000 cor. la an, ne pătrunde un fior rece prin toată ființa noastră și ne întrebăm, dacă mai există undeva sub soare un alt neam mai blăstămat de soarte decât cum suntem noi? E o nenorocire mare acuma dezvoltarea afurisitei industrii otrăvitoare ca atare, e și mai mare nenorocire, că am fost nevoiți să recurgem tocmai la acest unic izvor de belșug spre a putea regula starea dizolată a finanțelor țării, dar pe mii de părți mai cumplită e nenorocirea, că suntem dați pradă celui mai periculos dușman al nostru, care este apt a ne extermina cu desăvârșire, cunoscute fiind principiile sale. Nu e locul a discuta aici aceste principii și a arăta cum se falsifică din partea cârcimarilor băuturile fără teamă de controlul autorităților, fără control din partea institutului pentru cercetarea alimentelor și băuturilor, condus asemenea de Jidani, căci lucrurile aceste trebuie discutate separat; ceea ce însă trebuie să relevăm aici mai mult este, breasla cârcimarilor, cari s'au ocupat și se ocupă cu viuderea băuturilor spirtuoase, falsificate și nefalsificate, și cari până acuma au format un fel de trusturi sau monopoluri, neadmițând pe nimene din cei „nechemati“ la exercitarea acestei meserii, au adunat averi de milioane și aflând că vânzarea băuturilor spirtuoase este un izvor nesecat de venituri, se vor pune luntre și punte ca să capete concesiunile de birt, ca nu cumva să încapă aceste pe mâinile celor nechemati.

Guvernul va avea să aleagă una din două: ori se pune și mai departe bine cu cârcimarii în ciuda poporului, care cere ca concesiunile să se deie în prima linie comunelor, ori consideră postulatele poporului, uită tot trecutul rușinos și distribuie concesiuni de birt numai acelor persoane, despre cari are absoluta convingere, că nu sunt capabile a atentă la vieața omenească cum o fac falsificatorii notorii de băuturi spirtuoase.

Dreptul propinațiilor se stinge deabia la 31 Decembrie 1911, deci peste doi ani și jumătate din acțiunea cârcimarilor a început deja. Mulți, da ei își ascuțesc dinții de pe acuma și speriază cu toată încrederea că concesiunile de birt le sunt asigurate. Unii au profitat de constelațiunea favorabilă pentru ei din actualele comitete comunale și au întreprins deja pașii necesari. Guvernul ar face bine să nu se prea grăbească, fiindcă de altfel va trebui să ajungă în perplexități colosale, când după nouele alegeri comunale va intra prin fereștile deschise un alt aer

mult mai curat și mai sănătos, prin comunele noastre rurale, și când se va ivi necesitatea ca totuși aceste comune, atât de vitreg tractate până acum, să fie băgat în seamă după cum merită de fapt, nu însă după cum a cerut-o jidovita ei reprezentanță de până acum.

De aceea li avertizăm pe deputații noștri să vegheze ca sentinele neadormite, ca nu cumva din nepăsarea lor sau poate chiar cu concursul lor, să ajungă din nou la putere lipitorile satelor, cari prin blăstămatele propinații de până acum au isprăvit o operă și mai blăstămată de distrugere și exterminare, care nu mai are voie să se perpetue în viitor.“

«Patria»

ȘTIRI.

Situația în Serbia. (Dintr'o scrisoare): „Valurile pasiunii populare influențate de apropierea sărbătorilor Paștelui par a se liniști pentru o clipă. Cercurile conducătoare fac tot posibilul ca să ție frânele!“

Mitropolitul a trimis o pastorală tuturor preoților, în care li îndeamnă să pue toată influența lor pentru a potoli poporul. O circulară în același sens va trimite și organizațiunea învățătorilor. Comitetul central al Ligei pentru apărarea națională a trimis un comunicat secțiunilor din provincie, în care le sfătuiește să caute a potoli poporul, căci acum situațiunea este foarte nesigură, dar poporul să nu piardă nădejdea căci în curând va veni momentul când sârbismul va avea împlinirea aspirațiilor sale“.

— D-l Ovidiu Gritta a primit azi sentința de achitare într'un vechiu proces al „Țării Noastre“.

Alegere de preot. Dl Octavian G. Simtion, unul din harnicii funcționari ai consistorului metropolitan Sibian, a fost ales preot în Cernatul Săcelelor de lângă Brașov.

Păstorie fericită!

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, deschide la 15 Aprilie n. un curs nou de bucătărie. Cursul va dura de la 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informațiuni detaliate se pot primi dela domnișoara Tulia Bogdan, directoarea școlii, Sibiu, strada Baier Nr. 1.

„Coroana“ institut de credit și economii în Bistrița, a votat sub Nr. 368/909, în urma autorizării primite dela adunarea generală, prin direcțiunea sa, următoarele binefaceri și ajutoare: 1. Pentru instrucțiunea analfabeților și adulților, recuzite pentru școale și literatura populară 300 cor. 2. Pentru biserica română gr.-cat. din Herina și Lechința 110 cor. 3. Pentru biserica română gr.-cat. din Baia-mare (ref. din 500 cor.) 100 cor. 4. Pentru „Asociațiune“ taxa de fondator (refundare din 400 cor.) 100 cor. 5. Pentru „Asociațiune“ prin „Solidaritatea“ cuota pentru angajarea unui specialist la cond. educat. econ. a poporului 20 cor. 6. Pentru „Asociațiune“ desp. Bistrița (taxe și trebuințe) 40 cor. 7. Catechetului român din Bistrița 60 cor. 8. „Reuniunii meseriașilor români din Bistrița“ (Fondul casei) 50 cor. 9. „Reuniunii române de cântări din Bistrița“ 50 cor. 10. Pentru „Masa studenților“ din Năsăud 50 cor. 11. Pentru „Masa academică“ română din Cluj 50 cor. 12. Pentru pompierii din Bistrița 20 cor. 13. Pentru fanfara din Buduș 10 cor. 14. Colecte de peste an și ajutoare mărunte la elevi de meserii și alți săraci (în parte dați deja) 240 cor. Total 1200 coroane. Din ședința direcțiunei, ținută în 6 Martie 1909. *Direcțiunea.*

Convocare. Ca delegat al comitetului central „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pentru organizarea „Despărțământului Bucium“ în Sălaj, invitat pe toți cărturarii cari se interesează de înaintarea în cultură a poporului român, la adunarea constituantă a Despărțământului, ce se va ține în Bucium, în localul școlii gr.-cat. la 15 Aprilie, st. n. 10 oare a. m. cu următorul program:

1. Deschiderea adunării. 2. Constituirea biroului. 3. Inscierea membrilor. 4. Alegerea comitetului cercual. 5. Eventuale propuneri. 6. Verificarea procesului verbal. Șimleu, 28 Martie, 1909.

Andrei Cosma.

Cercul Frații Picardi, îmbogățit cu elemente artistice de valoare, a început o serie de reprezentări în orașul nostru.

Pentru „Muzeul Asociațiunii“.

Rugăm pe toți ceie apreciază comorile artei noastre populare să binevoiască a aduna, în sărbătorile Paștilor, *oue încondeiate* (scrise), precum și alte obiecte, cari sunt în legătură cu sărbătorile Paștilor.

Ceie vor binevol a ne trimite ouă sau alte obiecte, ne vor comunica informațiuni exacte din ce comună și comitat sunt adunate, apoi numirea populară a desenurilor de pe ouă sau a obiectelor. Se va arăta și vechimea lor.

Mai ales tinerimea școlară, elevii seminariilor de pedagogie și teologie pot face bune servicii instituțiunii noastre.

Expedierea obiectelor se poate face direct sau prin domni directori ai despărțământelor „Asociațiunii“.

Indemnăm din toată inima întreaga noastră cărturărie să ne dea mână de ajutor la înzeștrarea „Muzeului Asociațiunii“.

Sibiu, săptămâna Patimilor, 1909.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar al Asociațiunii și custode al Muzeului.

Poșta Redacției.

D-lui A. G. M. — D-ta nu vei fi băiat rău, și bine faci dacă în orele când nu ești ocupat cu lecția, — te în-delețnicești și cu cititul. Cu credință numai și... înainte! Chestiunile sociologice, atitudinea foilor noastre față de anumite curente și persoane... lasă-le în seama oam-nilor mai bătrâni. Căci vezi D-ta, tineretea înflăcărată o fi ea bună în multe privințe; în politică însă, nu face parale...

Bibliografie.

A apărut în „Biblioteca pentru toți“ celebrele scrieri „Lăutarul din Cremona“ a lui Coppée și Romanul „Cășă-toriei“ de Lew. Tolstoi.

A apărut și se poate procura dela autor și dela Li-brăria diecezană din Caransebeș „Purtarea socotelilor bis-ericești pe baza contabilității duble“ de Dr. P. Barbu. Cartea este compusă special pentru preoții, învățătorii și episcopii comunelor noastre bisericesti. Cuprinde: I. Partea teore-tică: Despre purtarea socotelilor bisericesti în genere. In-ventarul. Bugetul sau preliminarul. Cont, cartea socotelilor bisericesti și contabilitatea bisericască. Contabilitatea simplă și contabilitatea dublă. Purtarea socotelilor bisericesti: 1. Deschiderea conturilor. 2. Purtarea conturilor și 3. Încheerea conturilor. Încheerea socotelilor la finea anului. Controlul. II. În Partea practică se ilustrează cu exemple partea primă, purtându-se pe un an socotelile bisericesti ale unei comune.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Casa de păstrare (reuniune)

— în Săliște. —

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu caventi, pe ipotecă precum și ca credite de Ctcurent pe lângă asigurarea ipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea împru-mutului și asigurarea oferită.

13—20

Direcțiunea.